

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

ELINVOIMAINEN JA KESTÄVÄ MONIPAIKKAINEN SUOMI Aluekehittämispäivät, Pori

9.12.2021 |

Sari Rannanpää

johtava asiantuntija, MDI Public Oy

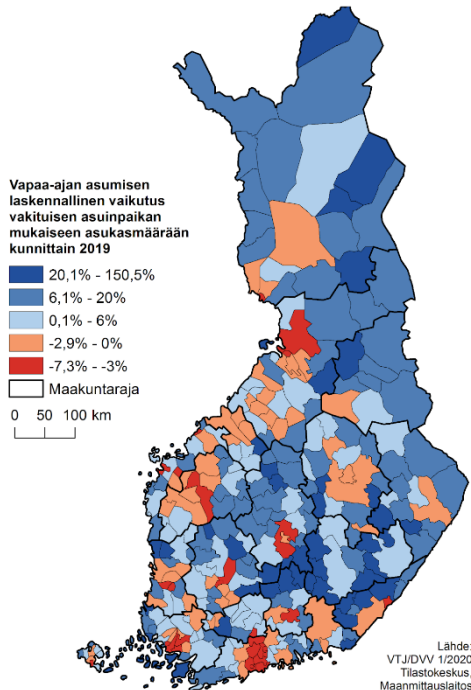
VNTEAS Elinvoimainen ja kestävä monipaikkainen Suomi

- Hankkeen tavoitteet
 - Muodostaa kokonaiskuva monipaikkaisuuden nykytilasta
 - Laatia ennakointimalli monipaikkaisuuden tulevaisuuden kehityksestä
 - Tunnistaa keskeiset keinot, joilla voidaan edistää kestävää monipaikkaisuutta.
- Loppuraportti julkaistaan tammikuussa 2022

Mitä monipaikkaisuus on?

- **Työhön ja opiskeluun liittyvä monipaikkaisuus**
 - Pitkistä työmatkoista johtuva monipaikkaisuus
 - Kausityö
 - Etätyö
 - Opiskeluun liittyvä monipaikkaisuus
- **Vapaa-aikaan liittyvä monipaikkaisuus**
 - Vapaa-ajan asuminen
 - Matkailu
- **Perhesyihin liittyvä monipaikkaisuus**
- **Etäomistus**
- **Pakotettu monipaikkaisuus**

Vapaa-ajan monipaikkaisuus

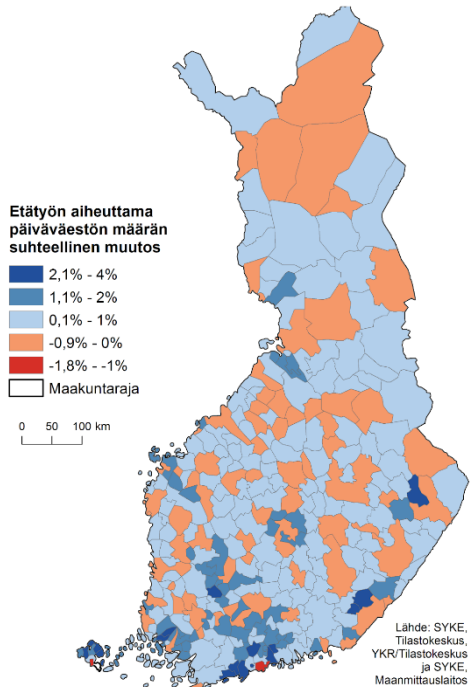

Vapaa-ajan asuminen vaikuttaa merkittävästi kuntien todelliseen asukasmäärään

- Kaupunkiseuduilla kokonaisväestö -3-7 %
- Maaseudulla kokonaisväestö +7%
- Mökkiseuduilla vapaa-ajan asukkaat muodostavat vuotuisesta kokonaisväestöstä yli kolmanneksen

Mökinomistajien keski-ikä 63 vuotta

Etätyö

Etätyö lisää päiväväestön määrä erityisesti kaupunkien kehysalueella ja läheisellä maaseudulla, noin 2-4%.

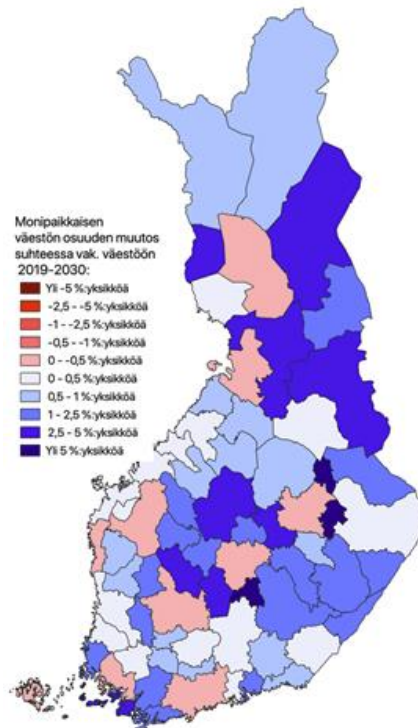
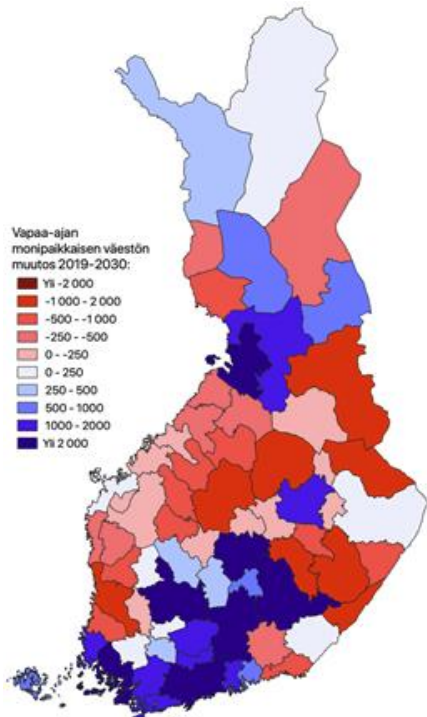
2019 Etätyötä teki säännöllisesti vähintään kuukausittain 23 % ja satunnaisesti 14 % palkansaajista

Pandemian aikana etätyöskentelevien osuus n. 30-40% työllisistä

Kokonaan paikkariippumatonta työtä tehdään eniten Helsingissä ja Uudellamaalla, asiantuntijatehtävissä, ylempinä toimihenkilöinä tai toimihenkilötehtävissä.

Paikkariippumatonta työtä tekevät eniten alle 45-vuotiaat ja vähiten yli 60-vuotiaat

Monipaikkaisuus muuttaa aluerakennetta

- Monipaikkaisen väestön määrä muuttuu vain maltillisesti, mutta paikallisella tasolla muutokset ovat huomattavan suuria.
- Kaupungistuminen jatkuu, mutta monipaikkaisuus levittää väestöä kehyskaupunkeihin ja pienempiin, saavutettaviin, kaupunkeihin ja niiden ympäristöön
- Työkäiset keskittyvät kaupunkiseuduille
- Vapaa-ajan monipaikkaisuuden painopiste siirtyy etelämmäksi

Monipaikkaisuuden vaikutukset

- Monipaikkaisuus tasoittaa taloudellista aktiivisuutta alueiden välillä
 - Lisääntyvä kysyntä monipuolistaa elinkeinorakennetta ja parantaa työllisyyttä
 - Kausityö mahdollistaa elinkeinotoimintaa alueilla
 - Vapaa-ajan asukkaiden rahankäytön työllisyysvaikutukset vaihtelevat suuresti maakunnittain
- Suurimmat monipaikkaisuuden nettotulovirrat liittyvät nettopendelöintiin, jonka vaikutukset kohdentuvat erityisesti suuria kaupunkeja ympäröiviin kuntiin
- Monipaikkaisuuden tulonsiirrossa suurin häviöjä ovat kaupungit, joissa monipaikkaisuuden nettotulovirta, verovähennykset ja valtionosuudet ovat kuntaluokista pienimmät
- Monipaikkaisuus hajauttaa yhdyskuntarakennetta kaupunkiseuduilla. Myös vapaa-ajan asuntojen muuttaminen vakituisiksi asunnoiksi saattaa hajauttaa yhdyskuntarakennetta maaseudulla.

Monipaikkaisuuden kestävyysvaikutukset

- Monipaikkaisuudella on huomattavia ekologisia vaikutuksia
- Työmatkaliikenne
 - 1/5 kaikista henkilöautoilla kuljetuista kilometreistä
- Etätyö
 - vähentää tarvetta kodin ja työpaikan välisiin matkoihin
 - potentiaali liikenteen päästöjen vähenemiseen on pieni
 - voi heikentää joukkoliikenteen kannattavuutta ja palvelutasoa, mikä lisää oman auton käyttöä.

Monipaikkaisuuden kestävyysvaikutukset

- Vapaa-ajan asuminen
 - Perustuu lähes yksinomaan yksityisautoilulle.
 - 1/5 kaikista henkilöautoilla kuljetuista kilometreistä
 - Vapaa-ajan asuntojen energiatarpeet & energiatehokkuus
- Sosiaalinen kestävyys
 - Pitkät työmatkat – Etätyö + - Vapaa-ajan asuminen +
- Monipaikkaisuudella on eriarvoistava vaikutus

Monipaikkaisuuden ohjauskeinot

- Monipaikkaisuuteen suoraan vaikuttavia ohjauskeinoja on vain vähän.
- Monipaikkaisuuteen eniten vaikuttavat suorat ohjauskeinot liittyvät työntekoon
 - Pendelöinti ja etätyö: työmatkakuluvähennys & työhuonevähennys
 - Kausityölaki
- Vapaa-ajan monipaikkaisuutta ei edistetä tai rajoiteta siihen suunnitelluilla ohjauskeinoilla, vaan joillakin muihin tarkoituksiin suunnitelluilla ohjauskeinoilla on välillistä vaikutusta siihen

Suosituksset

- Tilastointia lisättävä ja kehitettävä, olemassa olevien tietojen yhdistelyä ja saatavuutta kehitettävä
- Monipaikkaisuuden vaikutusten tarkempi tutkimus
 - Kustannukset, kysyntä, palveluverkko, palvelutarve, monipaikkaisten ikärakenteen vaikutukset
- Monipaikkaisuuden ja monipaikkaisen väestön huomiointi palvelujen ja liikenteen suunnittelussa tai liikennevirtojen vaikutusten arvioinnissa
- Monipaikkaisuuden kestävyysparantaminen
 - Ekologinen kestävyys: liikenne (työmatkavähennys, liikenteen kestävyys) ja energia
 - Sosiaalinen kestävyys: työhön liittyvä monipaikkaisuus